

پناهگاه حیات وحش دره انجیر :

تاریخچه :

منطقه دره انجیر به دلیل دارا بودن ارزشهای مختلف زیست محیطی و به منظور حفظ و حراست از حیات وحش ، پوشش گیاهی و تأمین امنیت برای بقاء و ازدیاد جمعیت های جانوری ، ممانعت از تخریب طبیعت در تاریخ ۸۱/۳/۲۱ با وسعت ۱۷۵۳۰۲ هکتار بعنوان پناهگاه حیات وحش ارتقاء سطح و در زمره مناطق چهارگانه سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفت. لازم به ذکر است این منطقه از سال ۱۳۶۷ بعنوان منطقه شکار ممنوع اعلام گردیده بود.

موقعیت جغرافیایی :

پناهگاه حیات وحش دره انجیر در محدوده استحقاقی شهرستان اردکان و در فاصله ۲۵ کیلومتری شرق مرکز بخش خرائق از شهرستان اردکان واقع شده و در مختصات " ۵۱° ۴۸' ۵۴" تا " ۴۹° ۳۲' ۵۵" طول شرقی و " ۵۰° ۱۰' ۳۲" تا " ۵۸° ۳۶' ۳۲" عرض شمالی قرار دارد .

مهمترین مسیر جهت دسترسی به پناهگاه حیات وحش دره انجیر جاده اصلی یزد - طبس و جاده اختصاصی چادرملو می باشد.

سیمای طبیعی

پناهگاه حیات وحش دره انجیر از نظر ژئومورفولوژیکی دارای واحدهای کوهستان، تپه ماهور و نهشته های آبرفتی می باشد. ارتفاعات این منطقه به صورت مجزا و شامل دره انجیر، بوزوآ (چاه جوله) و نی باز می باشند. دامنه تغییرات ارتفاعی ۱۴۶۰ متر است که کمترین ارتفاع ۸۳۰ متر مربوط به کویر الله قلی و بیشترین ارتفاع مربوط به قله کوه چاه جوله می باشد.

مجموعه ارتفاعات دره انجیر و چاه جوله دارای دره های متعدد بوده و پناهگاههای امنی برای حیات وحش منطقه محسوب شده و ارتفاعات چاه جوله از لحاظ پوشش گیاهی از وضعیت مطلوب تری برخوردار می باشد. به استثناء مجتمع صنعتی و معدنی چادرملو در نواحی کوهستانی منطقه اشکال مختلف حضور انسان ناچیز و مزرعه و سکونتگاه خاصی در آن وجود ندارد. در مناطق دشتی، جاده آسفالتی یزد - طبس و جاده اختصاصی و خط آهن چادرملو از مهمترین تعارضات این زیستگاهها می باشد که بر سیمای طبیعی و ارزشهای اکولوژیک این زیستگاه تأثیر منفی گذاشته است.

پناهگاه حیات وحش دره انجیر از لحاظ زمین شناسی در زون ایران مرکزی قرار می گیرد و از لحاظ زمین شناسی، سنگ شناسی و تکتونیکی منطقه کاملا " از اختصاصات این زون تبعیت می نماید.

اقلیم و منابع آبی:

وضعیت آب و هوایی پناهگاه حیات وحش دره انجیر مانند سایر نقاط استان یزد تابع شرایط و وضعیت آب و هوایی حاکم بر نقاط کویری است و اقلیمی خشک و بیابانی دارد. لذا عوامل طبیعی آب و هوا نقش بسیار مهمی در حیات طبیعی موجودات زنده منطقه دارا می باشد. از جمله خصوصیات ویژه حاکم بر این منطقه تغییرات شدید درجه حرارت و بالابودن تبخیر و کمی نزولات جوی است. میانگین بارندگی بین ۵۰ تا ۷۵ میلیمتر بارش باران است که بر حسب ارتفاع متغیر می باشد.

در منطقه دره انجیر همانند قسمت اعظم استان یزد در اوایل بهار بادهای شدیدی می وزد و موجب حرکت شنهای روان و ایجاد تپه های ماسه ای در برخی عرصه های مجاور منطقه می گردد. بادهای غالب منطقه عمدتاً شمال غربی است که از اواسط بهار تا اوایل پاییز می وزند.

با عنایت به اقلیم منطقه و موقعیت جغرافیایی آن هیچ رودخانه دائمی در پناهگاه حیات وحش دره انجیر وجود ندارد. منابع آبی منطقه اغلب شور و یا لب شور و بعضاً دارای آب شیرین و مناسب هستند. از جمله چشمه های منطقه می توان به چشمه های هومینو، سورک، خوشومی، چاه سرخو، چاه شور، کج لنگی، نی باز و ... اشاره نمود. وجود سنگ آبها به ویژه در سالهای پرباران برای بقا و زیست وحوش از اهمیت زیادی برخوردار است. همچنین اداره کل حفاظت محیط زیست استان یزد برای حیران کمبودهای آبی حیات وحش منطقه تدابیری از قبیل احیاء چشمه ها، ساخت آب انبارهای زیرزمینی، حفر یک حلقه چاه و نصب تلمبه بادی بر روی آن، تعمیر و مرمت سنگ آبها، نصب تعدادی آبخور ثابت و سیار اتخاذ و اجرا نموده که کمبود آب را خصوصاً در سالهایی که خشکسالی بر منطقه حاکم می باشد تا حدودی حیران می نماید.

پوشش گیاهی:

تیپ گیاهان پناهگاه حیات وحش دره انجیر عمدتاً عناصر رویشی منطقه ایرانی-تورانی است که به دو بخش کوهستانی و بیابانی مجزا شده است. بخش کوهستانی آن هرچند به طور عام از چشم انداز لخت و فاقد پوشش گیاهی برخوردار است ولی در پاره ای از نقاط از جمله بستر آبراهه های کوهستانی و یا شکاف سنگها که امکان تجمع خاک و تمرکز هرز آبها را فراهم نموده اند، گونه های درختی از جمله بنه و انجیر به چشم می خورد.

به طور کلی در خصوص گیاهان منطقه دره انجیر می توان گفت که گونه غالب منطقه درمنه، فیج، انواع گون، انواع گرامینه، کلاه میرحسن، چوبک و گیاهان یکساله مرتعی است. بادام وحشی، افدرا، کاروان کش، اسکنبیل و بنه به صورت پراکنده در منطقه دیده می شود.

حیات وحش و زیستگاهها :

زیستگاههای کوهستانی منطقه علاوه بر تامین زیستگاههای مناسب کل و بز در صخره های سنگی (به ویژه در مجموعه بوزوآ)، به دلیل وجود دامنه های با شیب ملایم و تپه ماهورها مامن مناسبی را برای گونه هایی همچون قوچ و میش، حیبر و خرگوش فراهم آورده است. تنها بازماندگان یوزپلنگ آسیایی در استان یزد، در حال حاضر (۱۳۹۷) در این منطقه بسر می برند.

از دیگر پستانداران این منطقه می توان به روباه معمولی، شغال، گرگ، کفتار، خرگوش و تشی از پرندگان به گونه هایی نظیر کبک، تیهو، باقرقره، زاغ بور، کلاغ نوک سرخ و ... اشاره نمود. سوسمار خاردم ایرانی، لاک پشت مهمیزدار، بز مچه بیابانی و آگامای چابک از مهمترین خزندگان منطقه هستند.

تدوین و گردآوری : مریم عابدینی (کارشناس نظارت بر امور حیات وحش)

خرداد ماه ۱۳۹۷

